



Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ



Оцјена ризика по финансијску стабилност - прво полугодиште 2023.

Izdanje 2: 11/2023.



Sadržaj

Popis grafikona.....	3
Popis tablica	4
Skraćenice	4
Sažetak	5
1. Makroekonomski trendovi i rizici po financijsku stabilnost	6
2. Trendovi i rizici iz bankovnog sektora	9
2.1. Osnovni nalazi stres testa solventnosti bankovnog sektora za Q2 2023.	12
2.2. Osnovni nalazi stres testa likvidnosti bankovnog sektora za Q2 2023.	14
3. Regulatorni okvir.....	16

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Mapa makrofinancijskih rizika.....	6
Grafikon 2: Indeks potrošačkih cijena u BiH, godišnje promjene	6
Grafikon 3: Kretanje referentnih kamatnih stopa ECB-a i EURIBOR-a.....	7
Grafikon 4: Projekcija realnog BDP-a i inflacije za 2024. godinu prema MMF-u	8
Grafikon 5: Dijagram FSI bankovnog sektora.....	9
Grafikon 6: Kvaliteta kreditnog portfelja	9
Grafikon 7: Dinamika kretanja kredita stanovništvu i nefinancijskim poduzećima	9
Grafikon 8: Procjena financijskog ciklusa BiH	10
Grafikon 9: Kretanje EURIBOR-a i kamatnih stopa u BiH	10
Grafikon 10: Novoodobreni krediti stanovništvu i kamatne stope	10
Grafikon 11: Novoodobreni krediti poduzećima i kamatne stope.....	11
Grafikon 12: Struktura novoodobrenih kredita prema tipu kamatne stope.....	11
Grafikon 13: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti	11
Grafikon 14: Neto dobit bh. banaka u prvom polugodištu.....	12
Grafikon 15: Pokazatelji profitabilnosti.....	12
Grafikon 16: Stopa adekvatnosti kapitala u osnovnom i dva ekstremna scenarija i minimalni regulatorni kapitalni zahtjevi	13
Grafikon 17: Utjecaj pojedinačnih pozicija na stopu adekvatnosti kapitala u ekstremnim scenarijima.....	13
Grafikon 18: Rezerviranja za kreditni rizik.....	14
Grafikon 19 : Struktura zaštitnog sloja likvidnosti	15
Grafikon 20: Osnovne LCR sastavnice, Q2 2023.....	15
Grafikon 21: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima.....	15
Grafikon 22: Koeficijent pokriva likvidnosti (LCR) za bankovni sektor	15

POPIS TABLICA

Tablica 1: Odabrani pokazatelji iz bankovnog sektora BiH 12

Tablica 2: Osnovne pretpostavke u testovima na stres 13

SKRAĆENICE

ABRS	Agencija za bankarstvo Republike Srpske
BDP	Bruto domaći proizvod
BiH	Bosna i Hercegovina
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
ESB	Europska središnja banka
ESG	Okolišni, socijalni i upravljački rizici (Environmental, social, and governance)
EU	Europska unija
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
IFC	Međunarodna finansijska korporacija (International Finance Corporation)
KM	Konvertibilna marka
LCR	Koeficijent pokrića likvidnosti (Liquidity Coverage Ratio)
NPL	Nekvalitetni krediti (Nonperforming loans)
RS	Republika Srpska
UBBiH	Udruga banaka Bosne i Hercegovine

SAŽETAK

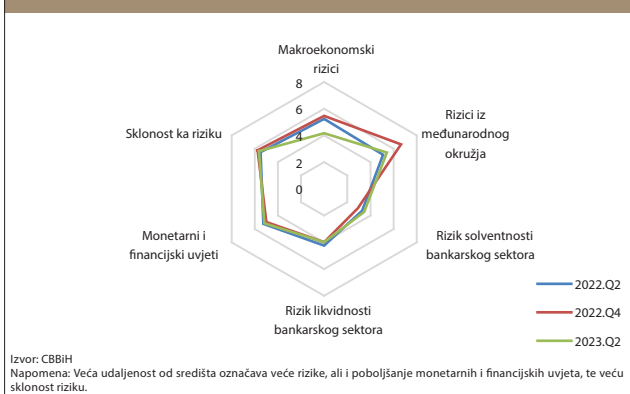
- Makroekonomske prilike u BiH u prvoj polovici 2023. godine u prvom redu su obilježene usporenim ekonomskim rastom, prvenstveno uslijed smanjenja aktivnosti u onim BDP kategorijama koje su pod većim utjecajem trendova iz međunarodnog okruženja, te slabljenjem inflacijskih pritisaka. Iako se bilježi usporavanje rasta potrošačkih cijena, inflacija je i dalje na znatno većoj razini od višegodišnjeg prosjeka u BiH. Usprkos brojnim izazovima i neizvjesnostima iz međunarodnog okruženja, ukupna izloženost financijskog sustava makrofinancijskim rizicima prema ocjenama iz mape rizika manja je u odnosu na kraj 2022. godine, zahvaljujući smanjenju rizika koji dolaze iz domaćeg makroekonomskog okruženja, no nova geopolitička previranja u svijetu, koja će neminovno utjecati na ekonomije zemalja glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, ne ostavljaju mnogo optimizma za snažniji ekonomski rast u BiH do kraja 2023. godine.
- Bankovni sektor BiH je u prvom polugodištu 2023. godine zadržao visok stupanj stabilnosti, prvenstveno pod utjecajem snažnog rasta profitabilnosti, uz i dalje prisutan trend poboljšana kvalitete aktive, visoke likvidnosti i dobre kapitaliziranosti, na šta ukazuju i ocjene iz dijagrama pokazatelja financijskog zdravlja. Dobre kapitalne pozicije i visoka likvidnost povećavaju sposobnost banaka za apsorpciju rizika, što potvrđuju i rezultati provedenih testiranja na stres solventnosti i likvidnosti, koji ukazuju da je bankovni sektor u mogućnosti amortizirati vrlo snažne makroekonomske šokove pretpostavljene u alternativnim scenarijima. Pokazatelji financijskog ciklusa i dalje se nalaze u negativnom teritoriju, što ukazuje na ispodprosječnu kreditnu aktivnost bez opipljivih rizika od pregrijavanja, s tim što se ipak negativni jaz omjera kredita i BDP-a počeo smanjivati u posljednjem tromjesečju zahvaljujući blagom oporavku kreditne aktivnosti u prvom polugodištu 2023. godine. Također, kompozitni pokazatelj financijskog ciklusa u prvoj polovici godine ukazuje na manje prosječno negativno odstupanje od dugoročnog trenda, čemu uz blagi opravak kreditne aktivnosti značajno doprinosi snažan nominalni i realni rast cijena nekretnina, koji signalizira određeni oporavak financijskog ciklusa. Pod utjecajem trendova s međunarodnih financijskih tržišta, aktivne kamatne stope kako u sektoru privatnih nefinancijskih poduzeća, tako i u sektoru stanovništva imaju trend postupnog rasta od druge polovice 2022. godine, dok se blagi rast pasivnih kamatnih stopa bilježi od početka 2023. godine. Iako se rast kamatnih stopa do kraja prvog polugodišta 2023. godine nije odrazio na kvalitetu kreditnog portfelja, kreditni rizik potaknut rastom rizika kamatnih stopa će u sljedećem razdoblju biti dominantan rizik u bankovnom sektoru BiH.
- Kao ključne aktivnosti vezane za jačanje regulatornog okvira za poslovanje banaka u BiH u tekućoj godini izdvajaju se: donošenje strateškog okvira i smjernica vezanih za upravljanje okolišnim, socijalnim i rizicima klimatskih promjena, kao i donošenje podzakonskih akata od strane agencija za bankarstvo čiji je cilj ublažavanje tržišnih rizika s međunarodnih financijskih tržišta.

1. MAKROEKONOMSKI TRENDVI I RIZICI PO FINANCIJSKU STABILNOST

Makroekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini u prvoj polovici 2023. godine prvenstveno su obilježili usporen ekonomski rast i slabljenje inflacijskih pritisaka. Provedenom analizom iz mape makrofinancijskih rizika identificirano je smanjenje ukupne izloženosti financijskog sustava makrofinancijskim rizicima, koje je potaknuto smanjenjem rizika iz domaćeg makroekonomskog okružja. Geopolitička previranja, restriktivna monetarna politika ESB-a i usporavanje ekonomskog rasta u zemljama koje su ključni trgovinski partneri za BiH predstavljaju glavne izvore rizika iz međunarodnog okružja koji utječu na makroekonomska kretanja u BiH tijekom 2023. godine.

Usprkos navedenim izazovima i neizvjesnostima, BiH je u prvoj polovici godine uspjela zadržati pozitivnu stopu ekonomskog rasta, iako na značajno skromnijoj razini u odnosu na prethodne dvije godine. Stopa realnog rasta BDP-a u prvom polugodištu 2023. godine iznosila je 1,5% na godišnjoj razini, a pozitivan doprinos ekonomskom rastu dala je većina BDP kategorija. Ipak, ekonomske kategorije koje snažno koreliraju s trendovima u eurozoni, kao našem glavnom izvoznom tržištu, bile su najslabija karika bh. ekonomije u promatranom razdoblju. Tako je industrijska proizvodnja koja čini oko jedne petine ukupne bh. ekonomije i koja je dominantno izvozno orijentirana smanjena za 3,8%, dok je izvoz roba i usluga manji za 3,7% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. S druge strane, kategorije kao što su trgovina na veliko i malo, prijevoz, ugostiteljstvo, informacije i komunikacije odigrale su ključnu ulogu da bh. ekonomija prema mapi makrofinancijskih rizika ostane u pozitivnom teritoriju (Grafikon 1). Navedene kategorije su također snažno povezane s turističkim sektorom koji u 2023. godini bilježi snažan rast, te će sasvim izgledno premašiti rekordnu 2019. godinu po broju turističkih dolazaka i noćenja.

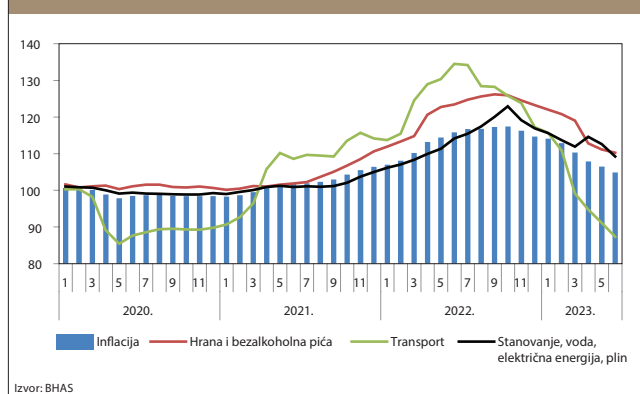
Grafikon 1: Mapa makrofinancijskih rizika



Rast ekonomske aktivnosti u uslužnim djelatnostima imao je ključnu ulogu u poboljšanju pokazatelja tržišta rada. Podatci o registriranoj zaposlenosti ukazuju da je porast zaposlenosti u odnosu na kraj prethodne godine u najvećoj mjeri rezultat pozitivnih trendova u kategorijama trgovine i ugostiteljstva. S druge strane, prerađivačka industrija kao grana ekonomije koja se dominantno oslanja na izvoz, bilježi najveći nominalni pad broja zaposlenih osoba u istom razdoblju. Posljedično, stopa nezaposlenosti u BiH prema rezultatima Ankete o radnoj snazi (ILO metodologija) iznosila je 13,1%, što je najniža stopa nezaposlenosti od početka objavljivanja Ankete o radnoj snazi 2016. godine.

Uz usporavanje ekonomskog rasta, jedan od najznačajnijih ekonomskih trendova koji je obilježio prvu polovicu 2023. godine je slabljenje inflacijskih pritisaka (Grafikon 2). Nakon što je inflacija u BiH svoj vrhunac dosegla u listopadu 2022. godine (17,4%), uslijedilo je razdoblje postupnog slabljenja inflacijskih pritisaka kao rezultat stabilizacije cijena energenata s jedne, tako i pod utjecajem visoke bazne vrijednosti s druge strane. Do kraja prvog polugodišta 2023. godine stopa rasta potrošačkih cijena u BiH spustila se na 4,9% na godišnjoj razini, što usprkos značajnom smanjenju i dalje predstavlja izrazito naglašenu inflaciju iznad višegodišnjeg prosjeka u BiH.

Grafikon 2: Indeks potrošačkih cijena u BiH, godišnje promjene



Učinci inflacije su se odrazili na privatnu potrošnju koja je u prvoj polovici godine ostvarila minimalni porast od svega 0,1% na godišnjoj razini. Povišena inflacija stvorila je određeni pritisak na rast plaća, koje su u prvom polugodištu nominalno više za 14,6%, ali je njihov realni porast i dalje ispod prosječne inflacije u istom razdoblju (realni rast neto plaća iznosio je 4,9% dok je prosječna inflacija iznosila 9,4% tijekom prvih 6 mjeseci 2023. godine).

Slabljenju makroekonomskih rizika koji proizlaze iz unutarnjeg okružja, u prvoj polovici 2023. godine doprinijeli su fiskalni pokazatelji. Javni (mastriški) dug BiH na kraju prvog polugodišta 2023. godine iznosio je 13,05 milijardi KM, što je u odnosu na kraj 2022. godine manje za 310 milijuna KM, te predstavlja najmanji nominalni iznos javne zaduženosti BiH u prethodne dvije godine. Smanjenje ukupne vrijednosti javnog duga vođeno je padom vanjske zaduženosti BiH koja je na kraju istog vremenskog razdoblja iznosila 9,9 milijardi KM (76% javnog duga BiH), te je manja za 319 milijuna KM u odnosu na kraj 2022. godine. Uzimajući u obzir Analizu održivosti javnog duga BiH za razdoblje 2022. – 2025., kao i MMF-ove projekcije javnog duga, izvjesno je da će BiH ostati u kategoriji umjereno zaduženih zemalja s udjelom javnog duga u odnosu na BDP od oko 30% i u 2024. godini. Pozitivni trendovi u naplati prihoda na temelju izravnih i neizravnih poreza, rezultirali su povećanjem proračunskog suficita na razini BiH na konsolidiranom temelju, pa je i rizik fiskalne održivosti ocijenjen kao izrazito nizak na kraju prvog polugodišta 2023. godine.

Makroekonomski rizici koji proizlaze iz platne bilance ostali su nepromijenjeni u prvoj polovici 2023. godine, u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Rekordan robni deficit zabilježen u promatranom razdoblju, ublažen je istovremeno rekordnim suficitom na računu usluga i sekundarnog dohotka, čineći da deficit tekućeg računa ostane na približno istoj razini kao i tijekom prve polovice 2022. godine. Također, ne postoji značajniji rizik da deficit tekućeg računa neće biti primjereno pokriven od strane financijskih kategorija platne bilance, odnosno da će predstavljati izvor rizika po ekonomsku ili financijsku stabilnost BiH.

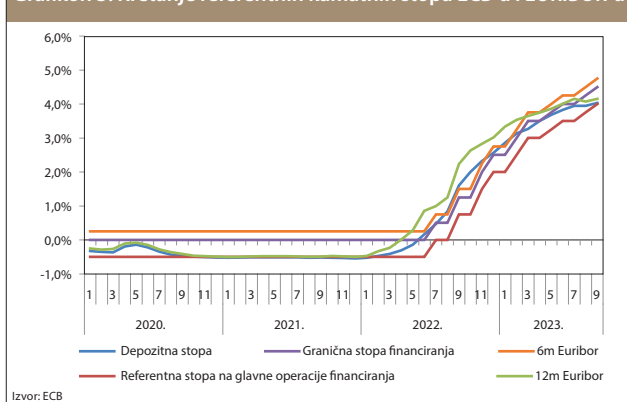
Iako vrlo skroman, realni ekonomski rast, te smanjenje inflacijskog pritiska i stabilna fiskalna pozicija dominantno su doprinijeli ublažavanju rizika iz domaćeg makroekonomskog okružja u prvoj polovici 2023. u odnosu na procjenu iz mape rizika s kraja 2022. godine, te se po prvi put nakon prvog tromjesečja 2022. godine ocjena razina rizika vratila u teritoriju niskog rizika (vrijednost ocjene razina rizika ispod 5 na Grafikonu 1).

Rizici iz međunarodnog okružja su značajno izraženiji u odnosu na ostale kategorije rizika iako bilježe trend smanjenja u odnosu na kraj 2022. godine.

Na nešto višu razinu rizika iz međunarodnog okružja (vrijednost ocjene razina rizika između 5 i 8 na Grafikonu 1 označava umjeren do blago visok stupanj izloženosti rizicima) značajno utječu izražene trgovinske veze BiH s inozemstvom, koje se mjere odnosom vrijednosti izvoza i uvoza u odnosu na BDP. Naime, globalni rast potrošačkih cijena, naročito u 2022. godini, podigao je nominalnu vrijednost vanjsko-trgovinske razmjene BiH na rekordnu razinu, čime je znatno promijenjena i struktura BDP-a u kojoj izvoz i uvoz roba i usluga sada čine značajno veći dio bh. BDP-a u odnosu na prethodne godine. Ublažavanje inflacijskih pritiska u 2023. donekle je utjecalo na

smanjenje tog udjela u odnosu na prethodnu godinu, ali rizik koji proizlazi iz trgovinskih veza BiH s inozemstvom i dalje ostaje značajno viši u odnosu na razdoblje prije početka ubrzanog rasta inflacije.

Grafikon 3: Kretanje referentnih kamatnih stopa ECB-a i EURIBOR-a



Osim trgovinskih veza, značajnu ulogu u rizicima iz međunarodnog okružja ima i monetarna politika ESB-a, koja je nastavila s restriktivnim odlukama tijekom 2023. godine u cilju suzbijanja inflacije, podižući referentnu kamatnu stopu šest puta tijekom 9 mjeseci 2023. godine (Grafikon 3). Ipak, početkom posljednjeg tromjesečja 2023. godine ESB je po prvi put u posljednjih više od godinu dana zadržao sve tri glavne kamatne stope nepromijenjenim. ESB očekuje da će se zadržavanjem kamatnih stopa na trenutnoj razini dovoljno dugo, stopa inflacije postupno smanjiti ka ciljanoj razini od 2%. Iako je trend povećanja kamatnih stopa od strane ESB-a zaustavljen, očekuje se da će financijska tržišta i u sljedećem razdoblju reagirati na već provedene mjere iz prethodnog razdoblja. Tako se očekuje da će usprkos zaustavljanju trenda rasta stopa EURIBOR-a svih ročnosti, koji je započeo u 2022. godini i koji je pratio trend rasta referentnih kamatnih stopa, globalna razina kamatnih stopa nastaviti rasti i u sljedećim mjesecima. Geopolitičke napetosti su jedan od ključnih razloga zašto je perspektiva rasta globalne ekonomije i dalje slaba i neizvjesna. Prema projekcijama MMF-a objavljenim u listopadu 2023., za ovu godinu se očekuje negativna stopa ekonomskog rasta u Njemačkoj, kao najvećem trgovinskom partneru BiH, a usporen ekonomski rast se očekuje i u ostalim zemljama koje su ključni trgovinski partneri BiH.

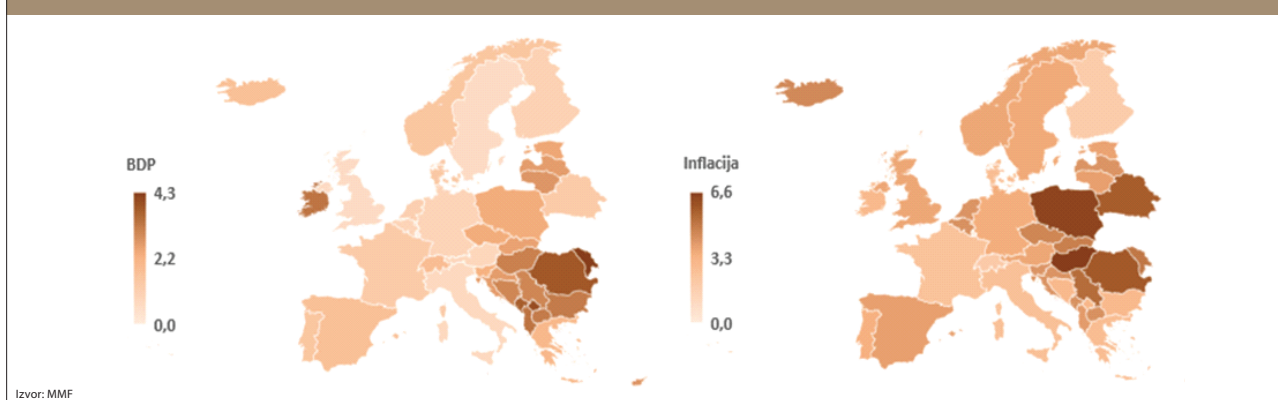
Ukupna ocjena monetarnih i financijskih uvjeta u BiH nešto je veća u odnosu na kraj prethodne godine, što ukazuje da su ukupni monetarni i financijski uvjeti nešto povoljniji u odnosu na drugu polovicu 2022. godine kada je percepcija rizika snažno porasla, nakon čega je uslijedilo usporavanje kreditne aktivnosti i pooštavanje kreditnih standarda. U prvoj polovici 2023. godine zabilježeno je blago jačanje kreditne aktivnosti u privatnom nefinancijskom sektoru čime se smanjio negativan jaz koji mjeri omjer kredita privatnom sektoru i BDP-a, što je uz blago ublažavanje kreditnih standarda u odobravanju kredita poduzećima i

stanovništvu u kategoriji kredita za stambene namjene, utjecalo da se ukupna ocjena monetarnih i financijskih uvjeta blago poboljša, usprkos zabilježenom rastu kamatnih stopa koji indicira pooštavanje financijskih uvjeta. Slabljenje rizika koji dolaze iz domaćeg i međunarodnog makroekonomskog okružja nisu utjecali na povećanje sklonosti investitora ka preuzimanju rizika, već je naprotiv **percepcija rizika blago pogoršana u prvoj polovici godine**. Sklonost investitora ka riziku u pogledu investicija na tržištu kapitala pogoršana je na što ukazuju podatci s dvije bh. burze kao i podatci portfelj investiranja iz platne bilance BiH. S druge strane, i pored snažnog rasta cijena nekretnina koji je nastavljen u prvoj polovici 2023. godine, percepcija investitora u pogledu rizika povezanih s tržištem nekretnina, nije se promijenila u odnosu na kraj 2022. godine, što ne predstavlja iznenađenje imajući u vidu da se tržište nekretnina kontinuirano pokazuje kao izuzetno otporno tržište na većinu izazova s kojima se ekonomija BiH u širem kontekstu susreće, te na percepciju nekretnina kao sigurne investicijske imovine. U prvoj polovici 2023. godine broj prodanih stanova u novogradnji zabilježio je rast od 9,0% u odnosu na isto razdoblje 2022. godine, dok je prosječna cijena kvadratnog metra u novogradnji na kraju prvog polugodišta 2023. veća za 5,1% u odnosu na isto razdoblje 2022. godine. Nadalje, rast novoodobrenih stambenih kredita u prvoj polovici godine iznosi 4,3% na godišnjoj razini, praćen ublaženim kreditnim standardima u odnosu na kraj godine. Podatci o neto izravnim stranim investicijama također su poboljšani, ali nedovoljno da bi se ukupna ocjena sklonosti investitora ka riziku poboljšala. Brze procjene CBBiH za treće tromjesečje 2023.¹ ukazuju na to da je do kraja godine teško očekivati nešto snažniji ekonomski rast od onog zabilježenog u prvom polugodištu ove godine.

potražnje, vrlo je izvjesno da trenutna prognozirana stopa ekonomskog rasta od 1,6% u 2023. godini neće biti dostignuta. Inflacijski pritisci nastavili su slabiti u drugoj polovici godine, pa je prosječna stopa inflacije u trećem tromjesečju 2023. godine iznosila 4,1%. U navedenim Brzim procjenama CBBiH, očekuje se da će stopa inflacije za 2023. godinu iznositi 6,4%, što predstavlja značajno smanjenje inflacijskog pritiska u odnosu na 2022. godinu, iako je i ova očekivana stopa znatno iznad višegodišnjeg prosjeka BiH. Pozitivna ekonomska očekivanja za 2024. godinu i dalje su nepromijenjena iako neizvjesnosti i rizici i dalje opterećuju, kako globalnu, tako posljedično i bh. ekonomiju.

Prema projekcijama CBBiH iz svibnja 2023., očekivana stopa realnog ekonomskog rasta u 2024. godini iznosi 3,2% što je usprkos poboljšanju, ocijenjeno kao skromna stopa rasta, imajući u vidu razinu razvoja zemlje. Snažniji ekonomski rast u odnosu na 2023. godinu očekuje se i kod glavnih bh. trgovinskih partnera, što značajno utječe na neke od glavnih sastavnica nacionalnih računa u BiH, prvenstveno neto izvoza. Naime u 2024. godini, očekuje se da će rast izvoza roba i usluga ponovno premašiti rast uvoza, što će pozitivno doprinijeti ukupnoj ekonomskoj aktivnosti. Prema spomenutim projekcijama CBBiH, inflacija bi trebala usporiti na umjerenu razinu od 2,6% u 2024. godini, čime će u mnogome pridonijeti smanjenju ukupne izloženosti financijskog sustava makrofinancijskim rizicima. Ipak potrebno je imati na umu da inflacija ostaje ekonomski pokazatelj za koji su vezani veliki rizici imajući u vidu konstantne geopolitičke neizvjesnosti (rat u Ukrajini i rat na Bliskom istoku) koje izravno mogu utjecati na globalne cijene, prije svega u energetsom i prehrambenom sektoru. Stoga, inflacija ostaje u središtu ekonomskih projekcija čije će

Grafikon 4: Projekcija realnog BDP-a i inflacije za 2024. godinu prema MMF-u



Najveći rizik i dalje je povezan sa smanjenjem aktivnosti u ekonomskim djelatnostima koje snažno koreliraju s trendovima iz EU. Tako je opseg industrijske proizvodnje u trećem tromjesečju 2023. stagnirao (0,1% na godišnjoj razini), dok je u istom tromjesečju izvoz roba ostvario pad od 10,5%. Ukoliko privatna potrošnja i uslužne djelatnosti snažnije ne kompenziraju pad vanjske

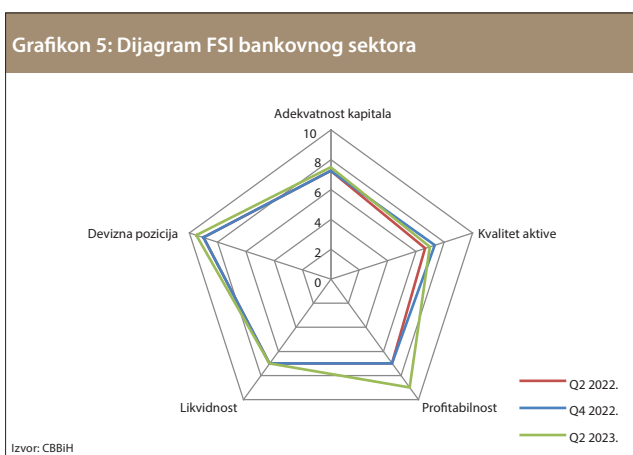
kretanje determinirati i ukupnu ekonomsku aktivnost u srednjoročnom razdoblju. Ipak, uzimajući u obzir trenutne makroekonomske prilike, ponovno jačanje inflacijskih pritisaka u 2024. godini ne predstavlja bazni scenarij, pa se uz slabljenje inflacije očekuje i jačanje privatne potrošnje koja će uz neto izvoz biti ključna kategorija koja stoji iza očekivanog rasta BDP-a u 2024. godini.

¹ "Brza procjena godišnje promjene realnog BDP-a i inflacije u kratkom roku": <https://www.cbbh.ba/press/ShowNews/1530>

2. TRENDVI I RIZICI IZ BANKOVNOG SEKTORA

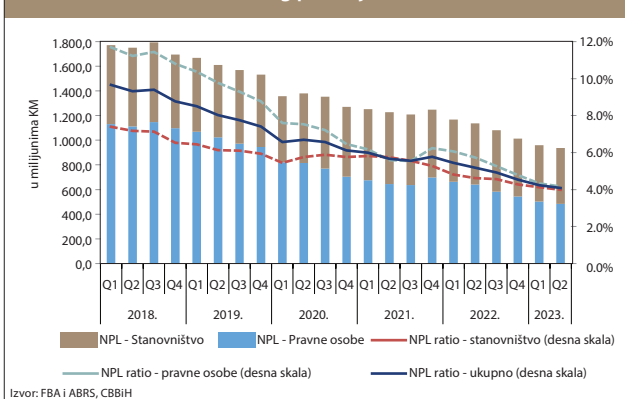
U prvom polugodištu 2023. godine bankovni sektor BiH zadržao je visok stupanj stabilnosti prvenstveno pod utjecajem snažnog rasta profitabilnosti, uz i dalje prisutan trend kontinuiranog poboljšana kvalitete aktive, visoke likvidnosti i dobre kapitaliziranosti. Iako inflacija pokazuje znakove usporavanja, prigušena ekonomska aktivnost i dalje ostaje glavni izvor rizika po financijsku stabilnost, što će uz rast kamatnih stopa nastaviti vršiti pritisak na uredno servisiranje obveza u sektoru nefinancijskih poduzeća i stanovništva.

Ocjene pokazatelja financijskog zdravlja prikazane na dijagramu ukazuju da je otpornost bankovnog sektora na rizike povećana u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, pri čemu su poboljšane ocjene u segmentima profitabilnosti, kvalitete aktive, kapitaliziranosti i deviznog rizika dok je ocjena u segmentu likvidnosti zadržana na istoj razini (Grafikon 5).



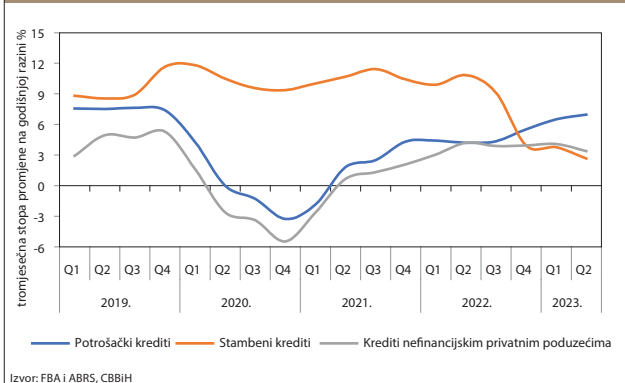
U prvoj polovici 2023. godine nastavljeno je poboljšanje kvalitete aktive na sustavnoj razini, koje je u značajnoj mjeri rezultat otpisa nekvalitetnih potraživanja, ali i naplate i oporavka nekvalitetnih potraživanja u manjem dijelu kreditnog portfelja. Udio nekvalitetnih u ukupnim kreditima na kraju prvog polugodišta iznosio je 4,1%, što je najniža vrijednost ovog pokazatelja od 2009. godine. Nekvalitetni krediti nastavili su se smanjivati u gotovo svim djelatnostima iz sektora nefinancijskih poduzeća, što je rezultiralo smanjenjem udjela NPL-a u ukupnim kreditima sektora za 62 bazna poena u odnosu na kraj prethodne godine na razinu od 4,2%. U sektoru stanovništva u promatranom razdoblju također je došlo do smanjenja nekvalitetnih u ukupnim kreditima i to za 29 baznih poena na razinu od 3,99%. Uz smanjenje vrijednosti nekvalitetnih kredita, poboljšanje pokazatelja kvaliteta aktive doprinijelo je i jačanje kreditne aktivnosti, koje je zabilježeno u prvoj polovici godini.

Grafikon 6: Kvaliteta kreditnog portfelja



Na godišnjoj razini kreditni rast se ubrzao s razine od 3,3%, koliko je iznosio na kraju 2022. godine na razinu od 4,8% na kraju prvog polugodišta 2023. godine, pri čemu je znatno veći kreditni rast zabilježen u sektoru stanovništva nego u sektoru privatnih poduzeća. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine krediti stanovništvu su se povećali za 5,5% na godišnjoj razini, dok su krediti nefinancijskim privatnim poduzećima zabilježili rast od 3,4%. Kreditni rast u sektoru stanovništva dominantno je bio generiran rastom potrošačkih kredita, dok su stambeni krediti, nakon četverogodišnjeg razdoblja snažnog rasta koje je, između ostalog, bio i rezultat niske baze iz tog razdoblja, značajno usporili rast. Obrat trenda u pogledu dinamike kretanja kredita i preferencija stanovništva u korist potrošačkih kredita bilježi se od sredine 2022. godine (Grafikon 7). Godišnja stopa rasta potrošačkih kredita u prosincu 2022. godine iznosila je 5,5%, dok je u lipnju 2023. godine ova stopa povećana na 7%. U istom razdoblju nastavljeno je usporavanje rasta stambenih kredita, te se godišnja stopa rasta ovih kredita smanjila s razine od 3,9% na kraju prethodne godine, na razinu od 2,7% na kraju prve polovice 2023. godine.

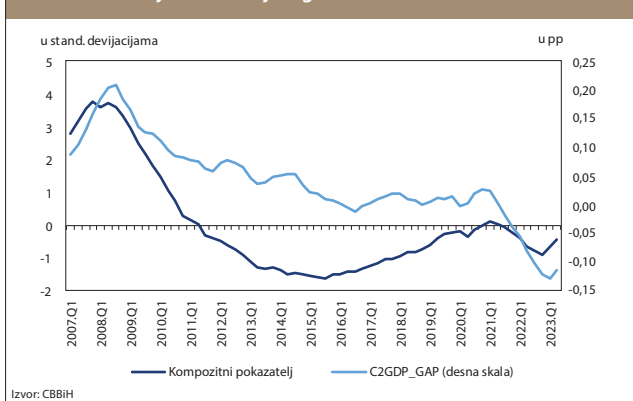
Grafikon 7: Dinamika kretanja kredita stanovništvu i nefinancijskim poduzećima



Uz blago jačanje kreditne aktivnosti, koje je zabilježeno u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, kao ključna kretanja u aktivni mogu se istaknuti rast portfelja vrijednosnih papira od 8,4%, te promjene u strukturi likvidne aktive, gdje je zabilježen snažan rast depozita kod bankovnih institucija u inozemstvu, za čak 48% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, dok su u istom razdoblju gotovina i rezerve kod CBBiH smanjene za 7,4% i 7,2%, respektivno.

Pokazatelji financijskog ciklusa u posljednjih osam tromjesečja nalaze se u negativnom teritoriju, što i dalje ukazuje na ispodprosječnu kreditnu aktivnost bez opipljivih rizika od pregrijavanja. Ipak, negativni jaz se u posljednja dva tromjesečja smanjuje, te je na kraju drugog tromjesečja iznosio -11,6%. Kompozitni pokazatelj financijskog ciklusa u recentnom razdoblju ukazuje na nešto manji negativni ciklus od oko -0,5 standardnih devijacija. Na temelju procijenjenih doprinosa svake od korištenih varijabli u kompozitnom pokazatelju može se zaključiti da sukladno pokazatelju jaza omjera kredita i BDP-a (credit-to-GDP gap) većina uključenih pokazatelja kreditiranja, zajedno s pokazateljima poslovanja banaka, raspona kamatnih stopa i burzanskih indeksa, negativno doprinose kompozitnom pokazatelju financijskog ciklusa. S druge strane, neto kamatni prihodi, nekvalitetni krediti, pokazatelji s tržišta rada, pokazatelji s tržišta nekretnina i strano zaduživanje ublažavaju pad pokazatelja, odnosno ukazuju na postupan oporavak ciklusa.

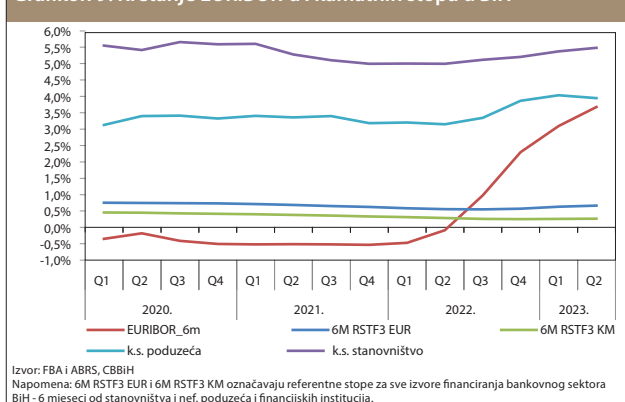
Grafikon 8: Procjena financijskog ciklusa BiH



Promatrajući referentne stope prosječnog troška financiranja banaka u BiH, možemo zaključiti da se troškovi financiranja nisu bitnije mijenjali kako u razdoblju prije, tako i poslije podizanja kamatnih stopa. Vidljivo je i da je financiranje iz izvora u domaćoj valuti sve vrijeme značajno jeftinije od izvora u euru, te da je trošak financiranja banaka i u razdoblju prije početka rasta kamatnih stopa bio u pozitivnoj zoni, značajno iznad EURIBOR-a (Grafikon 9). Od trećeg tromjesečja 2022. godine pod utjecajem pooštavanja uvjeta financiranja na međunarodnim tržištima počinje i postupni, blagi rast kamatnih stopa na kredite u BiH, dok su istovremeno referentne stope prosječnog troška financiranja ostale stabilne, uz blagi rast u prva dva tromjesečja 2023. godine.

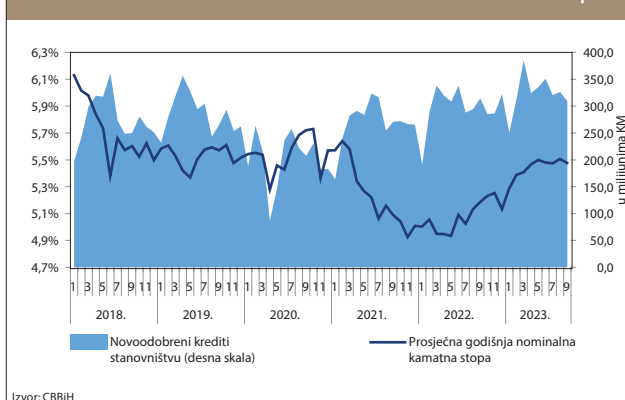
Troškovi financiranja domaćih banaka ostati će niski i u sljedećem razdoblju sve do trenutka dok strukturu izvora financiranja u najvećoj mjeri čine transferabilni i depoziti po viđenju (Grafikon 13).

Grafikon 9: Kretanje EURIBOR-a i kamatnih stopa u BiH

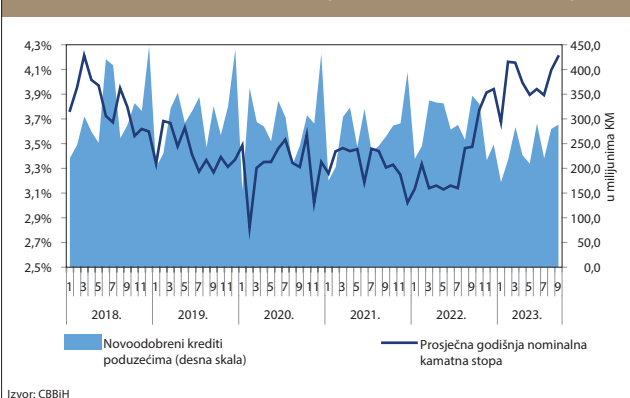


Kamatne stope na novoodobrene kredite poduzećima bilježile su postupni, blagi rast od druge polovice 2022. godine koji je nastavljen i u dosadašnjem tijeku 2023. godine. Prosječna ponderirana kamatna stopa na novoodobrene kredite dosegla je vrijednost od 4,2% na kraju trećeg tromjesečja 2023. godine što je za 105 baznih poena više u odnosu na kraj prve polovice 2022. godine. Prosječna ponderirana kamatna stopa na novoodobrene kredite stanovništvu također je bilježila blagi rast od druge polovice 2022. godine koji je nastavljen i u 2023. godini, te je na kraju trećeg tromjesečja 2023. iznosila 5,5% što je za 39 baznih poena više u odnosu na kraj prvog polugodišta 2022. Pasivne kamatne stope na nove oročene depozite stanovništva i nefinancijskih poduzeća bilježe blagi porast od početka 2023. godine. Prosječna ponderirana kamatna stopa na nove oročene depozite stanovništva u prvih osam mjeseci 2023. godine iznosila je 1,5%, što je za 60 baznih poena više u odnosu na kraj 2022. godine. Kada je riječ o sektoru nefinancijskih poduzeća prosječna ponderirana kamatna stopa na nove oročene depozite u promatranom razdoblju iznosila je 1,1%, što je za 54 bazna poena više u odnosu na kraj 2022. godine.

Grafikon 10: Novoodobreni krediti stanovništvu i kamatne stope



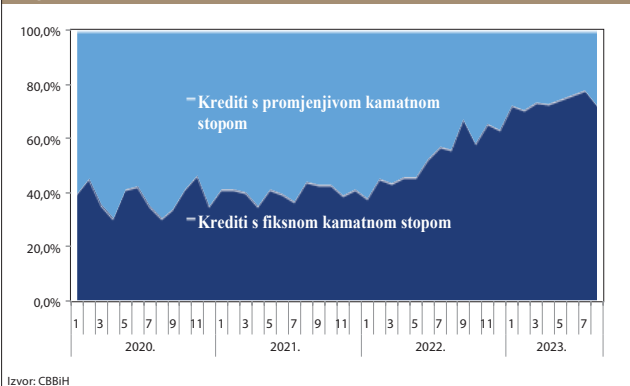
Grafikon 11: Novoodobreni krediti poduzećima i kamatne stope



Zahvaljujući mjerama regulatora koje su donesene u cilju ublažavanja rizika kamatnih stopa u četvrtom tromjesečju 2022. godine² značajan rast kamatnih stopa (200 bp ili više), evidentiran je u malom dijelu kreditnog portfelja. Iako se ne raspolaže podacima na razini bankovnog sustava BiH, indikativni su izvještajni podaci Agencije za bankarstvo FBiH, prema kojima je značajan rast kamatne stope zaključno s 30. lipnjem 2023. godine u odnosu na referentni nadnevak (30. 6. 2022.), utvrđen kod kreditnog portfelja u iznosu od 370,3 milijuna KM, što čini 2,2% ukupnog kreditnog portfelja.

U 2023. godini evidentan je nastavak trenda rasta kreditiranja s fiksnom kamatnom stopom (Grafikon 12). Nova zaduživanja uz fiksnu kamatnu stopu su sve intenzivnija čak i u sektoru privatnih nefinancijskih poduzeća. Kreditiranje se u 2023. godini uglavnom realiziralo uz fiksne kamatne stope, tako da se u prvih osam mjeseci 2023. godine čak 74% ukupnih novoodobrenih kredita odnosilo na kredite s fiksnom kamatnom stopom.

Grafikon 12: Struktura novoodobrenih kredita prema tipu kamatne stope



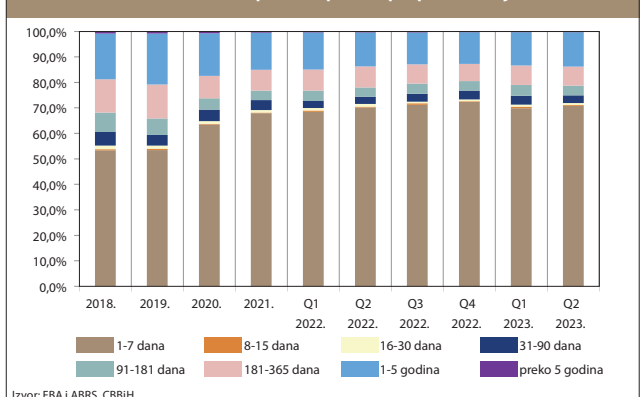
Iako je trend rasta udjela kredita s fiksnom kamatnom stopom dao pozitivan doprinos smanjenju kamatno induciranog kreditnog rizika, prenaplašeni udio kredita s fiksnom kamatnom stopom moglo bi u određenoj mjeri

² Odluka o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa („Službene novine FBiH“, broj 79/22) i Odluka o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa („Službeni glasnik RS“, broj 98/22).

imati negativan utjecaj na profitabilnost banaka kroz vršenje pritiska na održavanje stabilnih neto kamatnih marži. Ipak, uzimajući u obzir podatke agencija za bankarstvo o efektivnim kamatnim stopama, koje su primjetno više od nominalnih kamatnih stopa, posebno u sektoru stanovništva, može se izvesti zaključak da su banke već u značajnoj mjeri ugradile procjene rasta troškova financiranja u efektivnu kamatnu stopu na kredite s fiksnom kamatnom stopom. Također, banke imaju mogućnost da eventualne neravnoteže koje utječu na smanjenje neto dobiti kompenziraju povećanjem operativnih prihoda, kroz povećanje naknada za izvršene usluge, što je već bila praksa u razdoblju niskih kamatnih stopa.

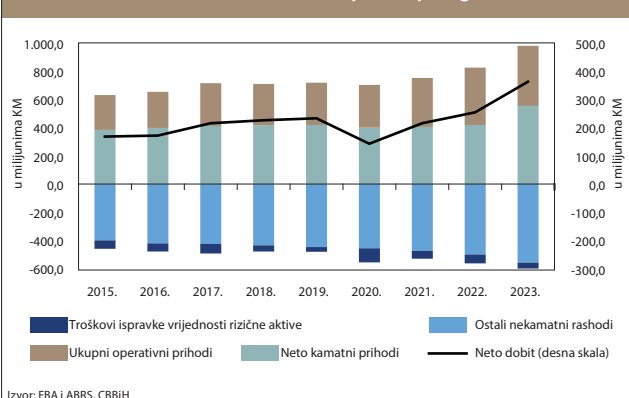
Struktura izvora financiranja banaka u najvećoj mjeri se temelji na depozitima domaćih sektora. Iako je ovakva struktura izvora u trenutnim okolnostima snažnog rasta kamatnih stopa u globalnom okružju relativno povoljna za banke, nepovoljna ročna struktura depozita predstavlja rizik za značajniji kreditni rast u privatnom sektoru. Naime, depoziti domaćih rezidentnih sektora čine čak 98% ukupnih depozita bankovnog sektora, te su na kraju drugog tromjesečja 2023. godine iznosili 29,7 milijardi KM. Ukupni depoziti svih sektora bilježili su godišnji rast od 5,7% čemu je u najvećoj mjeri doprinio rast depozita nefinancijskih privatnih poduzeća po stopi od 16,9%, te rast depozita stanovništva po stopi od 10,8%. S druge strane, u promatranom razdoblju zabilježen je značajan pad depozita banaka. Ročna struktura depozita je i dalje nepovoljna, a udio depozita s rokom dospelosti od 1 do 7 dana čini 71% ukupnih depozita. Udio dugoročnih depozita s preostalom ročnošću dužom od 5 godina čini svega 0,3% ukupnih depozita (Grafikon 13).

Grafikon 13: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti



Bankovni sektor BiH je u prvoj polovici 2023. godine iskazao značajan rast neto dobiti i ostvario viši povrat na prosječnu aktivu i prosječni kapital u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Neto dobit bankovnog sektora u prvom polugodištu 2023. godine iznosila je 362 milijuna KM i za 42% je veća u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (Grafikon 14).

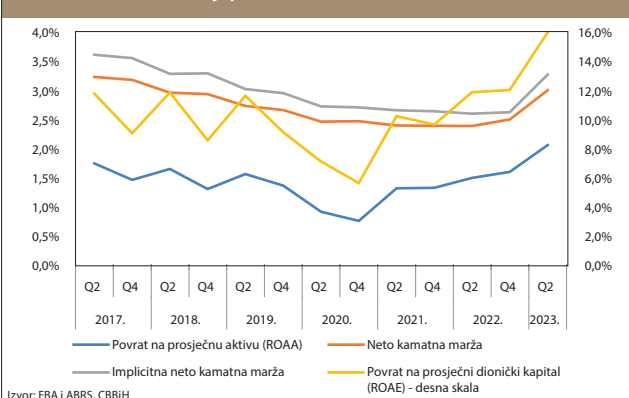
Grafikon 14: Neto dobit bh. banaka u prvom polugodištu



Izvor: FBA i ABRIS, CBBiH

Za razliku od prethodnih razdoblja, kada je dinamičan rast operativnih prihoda u najvećoj mjeri doprinio rastu neto dobiti, rast neto dobiti u prvoj polovici 2023. ostvaren je najvećim dijelom zahvaljujući snažnom porastu neto kamatnih prihoda. Uz rast kreditne aktivnosti i aktivnih kamatnih stopa na domaćem tržištu, pozitivan učinak na rast kamatnih prihoda imao je i snažan rast kamatnih stopa na europskom tržištu novca, te su banke koje drže veće iznose depozita kod korespondentskih banaka u inozemstvu ostvarile osjetniji rast kamatnih prihoda. Istovremeno, na razini sustava nije zabilježen značajniji rast kamatnih stopa na izvore sredstva, zbog čega je ostvaren znatno manji rast kamatnih rashoda i posljedično snažan rast neto kamatnih prihoda. Na rashodovnoj strani je zabilježen značajan pad troškova ispravke vrijednosti riskantne aktive, dok su ostali poslovni i izravni troškovi i ukupni operativni rashodi zabilježili rast, što je dovelo do blagog rasta ukupnih nekamatonosnih rashoda. Na Grafikonu 15 prikazano je kretanje osnovnih pokazatelja profitabilnosti, dok je u Tablici 1 dan pregled osnovnih pokazatelja poslovanja bankovnog sektora BiH.

Grafikon 15: Pokazatelji profitabilnosti



Izvor: FBA i ABRIS, CBBiH

Tablica 1: Odabrani pokazatelji iz bankovnog sektora BiH

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Q2 2023.
Ukupna aktiva (mil. KM)	29.854,2	32.508,2	32.905,0	35.442,1	36.945,3	37.446,5
Ukupna aktiva (% BDP)	89,3	92,1	96,1	91,7	81,0	82,1
Ukupni kapital (mil. KM)	3.936,6	4.174,8	4.120,4	4.224,7	4.453,4	4.665,1
Adekvatnost kapitala (%)	17,5	18,0	19,2	19,6	19,6	19,5
Ukupni krediti (mil. KM)	19.331,5	20.684,1	20.748,5	21.596,0	21.923,0	22.974,2
Nekvalitetni krediti (%)	8,8	7,4	6,1	5,8	4,5	4,1
Ukupni depoziti (mil. KM)	23.654,5	25.820,1	26.176,1	28.683,5	30.038,7	30.361,8
Odnos kredita i depozita (%)	81,7	80,1	79,3	75,3	73,0	75,7
Neto profit (mil. KM)	330,4	370,5	227,1	409,0	548,7	379,3
Broj banaka	23	23	23	22	22	22

Izvor: CBBiH

2.1. OSNOVNI NALAZI STRES TESTA SOLVENTNOSTI BANKOVNOG SEKTORA ZA Q2 2023.

Testiranje otpornosti na stres na bazi podataka s kraja drugog tromjesečja 2023. godine pokazalo je da je bankovni sektor, zahvaljujući akumuliranim viškovima kapitala, sposoban apsorbirati šokove čak i u jačem ekstremnom scenariju, tako da se i u vremenskom horizontu testiranja na stres od sljedeće tri godine kapitaliziranost na razini sektora zadržala značajno iznad regulatornog minimuma od 12% kao i zaštitni sloj za očuvanje kapitala na propisanoj razini od 14,5%.

Testiranjem na stres solventnosti ocjenjuje se otpornost bankovnog sektora na moguće, ali malo vjerojatne snažne šokove iz makroekonomskog okruženja, koji bi u slučaju materijalizacije mogli nanijeti značajnu štetu po stabilnost bankovnog sektora. Osnovni scenarij predstavlja očekivana ekonomska kretanja prema službenim projekcijama CBBiH iz svibnja 2023. godine, dok su ekstremni scenariji modelirani na način da se široki spektar egzogenih i endogenih varijabli inkorporira u model u formi hipotetskih ekonomskih šokova, što se u konačnici odražava na glavne makroekonomske pretpostavke. Ključni rizici po ekonomska kretanja u BiH, a koji su oblikovali dva ekstremna scenarija u testiranju bankovnog sektora na stres solventnosti, proizlaze iz posljedica ratnih događanja u Ukrajini i ekonomskih sankcija Rusiji, te njihovih implikacija na ekonomiju čitave Europe pa tako i BiH. Dodatni rizik po bh. ekonomiju proizlazi iz ekstremnih događaja uzrokovanih klimatskim promjenama, a čija vjerojatnost materijalizacije sa svakom godinom postaje sve značajnija. Pregled kretanja glavnih makroekonomskih pokazatelja u osnovnom i ekstremnim scenarijima prikazan je u Tablici 2.

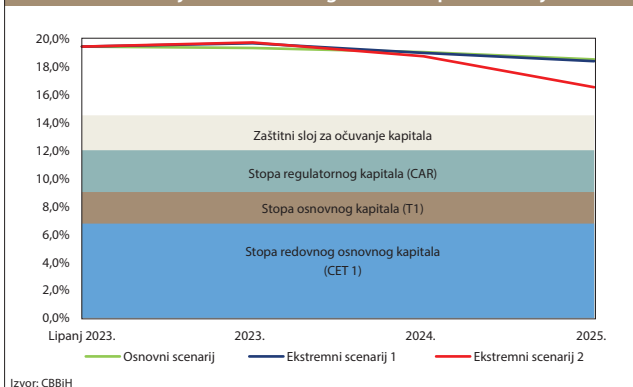
Tablica 2: Osnovne pretpostavke u testovima na stres

	Osnovni scenarij			Ekstremni scenarij 1			Ekstremni scenarij 2		
	2023.	2024.	2025.	2023.	2024.	2025.	2023.	2024.	2025.
Realni rast BDP-a	1,6%	3,2%	3,5%	-1,8%	0,3%	1,0%	-2,9%	-5,3%	1,8%
Inflacija	7,7%	2,6%	3,1%	10,5%	4,0%	4,3%	12,4%	4,5%	4,7%
Kreditni rast - poduzeća	4,2%	5,3%	5,1%	-0,5%	2,6%	3,0%	-2,3%	-5,1%	3,8%
Kreditni rast - stanovništvo	4,7%	5,8%	6,0%	1,6%	2,3%	3,7%	-0,3%	-6,9%	4,0%
Aktivne kamatne stope - poduzeća	4,2%	4,7%	4,3%	4,4%	5,9%	5,4%	4,5%	6,1%	5,8%
Aktivne kamatne stope - stanovništvo	5,4%	5,9%	5,7%	5,7%	7,1%	6,6%	5,7%	7,3%	6,9%
Rast cijena nekretna stambene namjene	13,9%	7,2%	2,5%	12,2%	0,3%	-0,5%	10,9%	-6,4%	-2,0%

Izvor: CBBiH

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sektora na kraju prvog polugodišta 2023. godine kao polazna osnova u testiranju na stres iznosila je 19,5%, pri čemu su sve banke u sustavu bilježile jako visoku kapitaliziranost. Zahvaljujući visokoj razini akumuliranih kapitalnih viškova, bankovni sektor je i pored pretpostavljenog pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja i pada profitabilnosti u osnovnom scenariju, pokazao visok stupanj otpornosti na pretpostavljene šokove zadržavajući visoku razinu kapitaliziranosti od 18,5% do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres. Promatrajući rezultate po pojedinačnim bankama, sve banke bi uspjele zadržati razinu kapitala znatno iznad regulatornog minimuma od 12%, kao i ispuniti dodatne kapitalne zahtjeve iz Stuba 2 utvrđene u okviru supervizorskog pregleda i procjene pojedinačnih banaka (SREP), te ne bi postojala potreba za dokapitalizacijom bilo koje banke u sektoru tijekom vremenskog horizonta testiranja.

Grafikon 16: Stopa adekvatnosti kapitala u osnovnom i dva ekstremna scenarija i minimalni regulatorni kapitalni zahtjevi



Izvor: CBBiH

Također, sve banke u sustavu bi uspjele zadržati dodatni zaštitni sloj za očuvanje kapitala, do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres.³ U ekstremnom scenariju 1 stopa adekvatnosti kapitala na kraju testnog razdoblja iznosila bi visokih 18,4%.

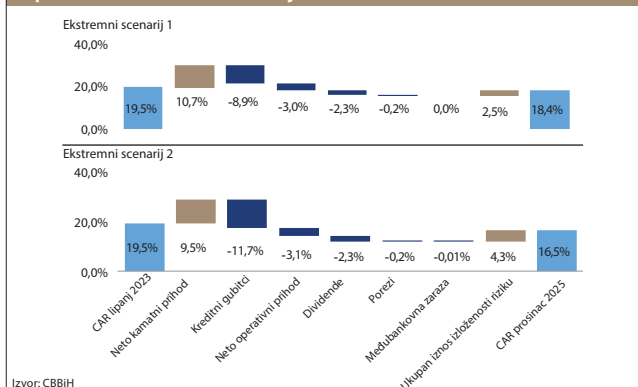
³ Prema važećim Odlukama o izračunavanju kapitala banke su obvezne održavati zaštitni sloj za očuvanje kapitala u obliku redovitog osnovnog kapitala u iznosu od 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku. Zaštitni sloj kapitala dodaje se na stopu redovitog osnovnog kapitala od 6,75% i ne može se koristiti za održavanje stope osnovnog i ukupnog kapitala. Održavanje propisanog zaštitnog sloja kapitala uvjet je za isplatu dividendi za banke.

Provedeno testiranje je pokazalo da je bankovni sektor izuzetno otporan na pretpostavljene šokove u spomenutom scenariju, te da bi samo jedna manja banka u sustavu s udjelom od 0,7% ukupnoj aktivni, u slučaju materijalizacije blažeg ekstremnog scenarija, iskazala potrebu za dokapitalizacijom. Pored ove banke još tri banke u sustavu pri apsorpciji pretpostavljenih šokova iscrpljuju viškove kapitala i zadiru u zaštitni sloj za očuvanje kapitala.

U slučaju materijalizacije šokova u ekstremnom scenariju 2, stopa adekvatnosti kapitala na razini sustava bi se smanjila na 16,5%, a dodatne potrebe za kapitalom na kraju trogodišnjeg testnog razdoblja iskazale bi ukupno četiri banke u sustavu, pri čemu tri banke ne bi ispunjavale minimalne regulatorne kapitalne zahtjeve na razini sustava od 12%, dok jedna banka ne bi bila u mogućnosti ispuniti dodatne kapitalne zahtjeve iz Stuba 2 na kraju treće godine testiranja. Ukupne dokapitalizacijske potrebe na razini bankovnog sektora do kraja treće godine testiranja bi iznosile 38,5 milijuna KM što predstavlja 0,1% bruto domaćeg proizvoda iz 2022. godine. Pored navedenih banaka, koje su iskazale potrebu za dokapitalizacijom, još pet banaka u ovom nepovoljnom makroekonomskom scenariju bi iscrpilo akumulirane viškove kapitala, odnosno njihov zaštitni sloj za očuvanje kapitala bio bi narušen.

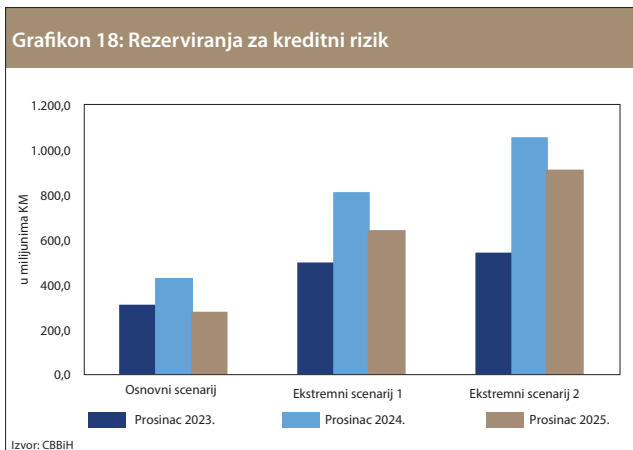
Na grafikonu 17 prikazan je doprinos pojedinih pozicija bilance stanja i uspjeha na promjenu stope adekvatnosti kapitala na sustavnoj razini, kumulativno, u ekstremnim scenarijima, u razdoblju od kraja drugog tromjesečja 2023. do kraja 2025. godine.

Grafikon 17: Utjecaj pojedinačnih pozicija na stopu adekvatnosti kapitala u ekstremnim scenarijima



Izvor: CBBiH

Pad kapitaliziranosti bankovnog sektora u oba stresna scenarija prije svega je rezultat povećanih gubitaka na temelju kreditnog rizika. U oba ekstremna scenarija očekuje se značajno povećanje nekvalitetnih kredita do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres. Ukupni NPL ratio na razini sustava pri materijalizaciji svih pretpostavljenih šokova mogao bi porasti na 7,2% na kraju 2025. godine u blažem ekstremnom scenariju, odnosno na 10,5% u jačem ekstremnom scenariju. Gubitci na temelju kreditnog rizika proizlaze upravo iz rezerviranja za stavke financijske aktive (Grafikon 18), prvenstveno kreditnog portfelja sektora poduzeća i stanovništva i daju najznačajniji negativan doprinos stopi adekvatnosti kapitala u uvjetima stresa. Stopa adekvatnosti kapitala je također pod značajnim utjecajem kumulativnih promjena neto kamatnih prihoda i neto operativnih prihoda. Naime, neto kamatni prihodi ostvaruju pozitivan doprinos od 10,7% u ekstremnom scenariju 1 i 9,5% u ekstremnom scenariju 2, te uz ukupan iznos izloženosti riziku predstavljaju jedinu kategoriju koja pozitivno doprinosi stopi adekvatnosti kapitala. Budući da je u stres testu postavljena i pretpostavka isplate dividendi u sva tri razdoblja testiranja na stres i u sva tri scenarija, banke koje ostvaruju dobit isplaćuju dividendu, što daje negativan doprinos konačnoj stopi adekvatnosti kapitala u bankovnom sektoru. Utjecaj međubankovne zaraze u sustavu na kapitaliziranost banaka, koji je kvantificiran u oba ekstremna scenarija, za sada je zanemariv (Grafikon 17).



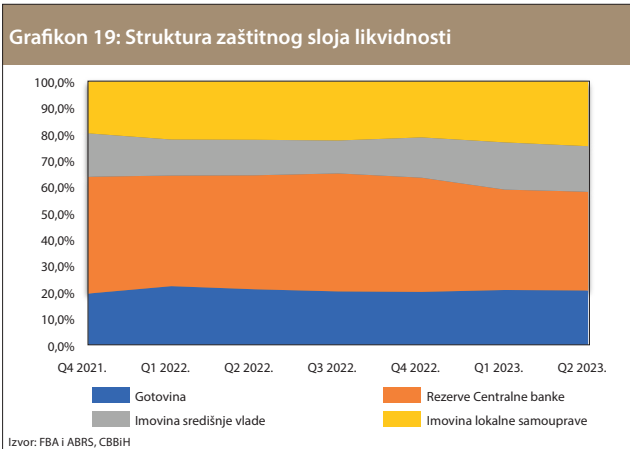
2.2. OSNOVNI NALAZI STRES TESTA LIKVIDNOSTI BANKOVNOG SEKTORA ZA Q2 2023.

Na temelju rezultata testa otpornosti na stres likvidnosti provedenih za posljednjih šest tromjesečja, bankovni sektor u BiH može se smatrati prilično otpornim na šokove likvidnosti i šokove na strani izvora financiranja pretpostavljene u alternativnim scenarijima.

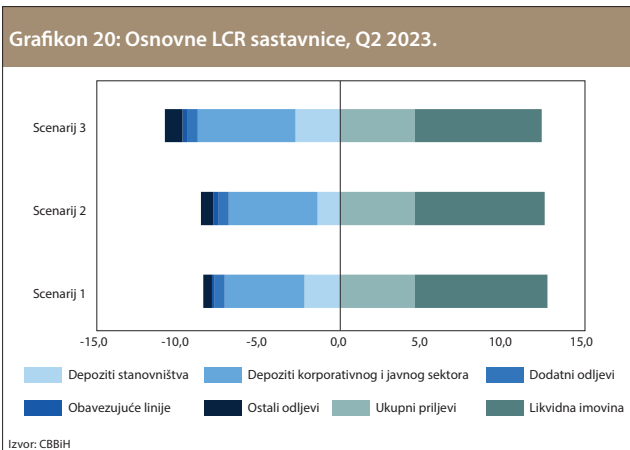
Kao dio makroprudencijalnog alata za otkrivanje rizika likvidnosti na razini bankovnog sektora, kao i potencijalnih potreba za likvidnošću u slučaju financijske krize, CBBiH kontinuirano na tromjesečnoj razini provodi *top-down* makro stres test likvidnosti, koji je konceptualno utemeljen na podacima o novčanim tokovima svake komercijalne banke u sustavu počevši od četvrtog tromjesečja 2021. godine. Izračun likvidnosne pozicije u pretpostavljenim uvjetima značajnog stresa u 30-dnevnom vremenskom razdoblju bazira se na pristupu standardizirane mjere koeficijenta pokrića likvidnosti LCR (engl. Liquidity Coverage Ratio), koja je sastavni dio novih regulatornih propisa za upravljanje rizikom likvidnosti i za koje je propisano da su banke dužne održavati koeficijente od najmanje 100%. Šokovi u stres testu likvidnosti premašuju LCR parametre u smislu intenziteta i kalibrirani su uporabom stručne procjene Odjela za financijsku stabilnost CBBiH u obliku tri alternativna nepovoljna scenarija, uvažavajući najbolje prakse drugih središnjih banaka.

Prvi stresni scenarij pretpostavlja šok na strani sektora stanovništva i bazira se na povijesnom događaju, odnosno globalnoj financijskoj krizi u razdoblju 2008. – 2009., koja je rezultirala kratkoročnim gubitkom povjerenja u bh. bankovni sektor i posljedično povlačenjem značajnog dijela depozita stanovništva. Drugi stresni scenarij predstavlja hipotetsku sustavnu krizu likvidnosti u zemlji, u kojoj bi veći intenzitet stresa izvora financiranja za banke dolazio iz korporativnog sektora. Treći, kombinirani stresni scenarij je ekstremni scenarij koji pretpostavlja kombinaciju šokova iz prethodna dva scenarija, s elementima idiosinkratičnih šokova (velika povlačenja depozita, veća od očekivanih povlačenja odobrenih kreditnih linija) i stresa na financijskom tržištu (veliki pad vrijednosti svih vrijednosnih papira koji se drže kao likvidna sredstva). Pretpostavljeni šokovi u ovom scenariju su oko dva do tri puta jači od zahtjeva prema LCR regulativi, s ciljem da se identificiraju i najmanje slabosti likvidnosnih pozicija banaka. Promatrajući najznačajnije izvore likvidne imovine raspoložive za pokriće neto likvidnosnih odljeva bankovnog sektora od početka provedbe testiranja likvidnosti na stres na bazi podataka za kraj posljednjeg tromjesečja 2021. godine uočljivo je da gotovina kroz sva tromjesečja ostvaruje približno jednak udio od oko 20%, dok se udio sredstava na računu rezerve Centralne banke od kraja posljednjeg tromjesečja 2022. godine blago smanjuje,

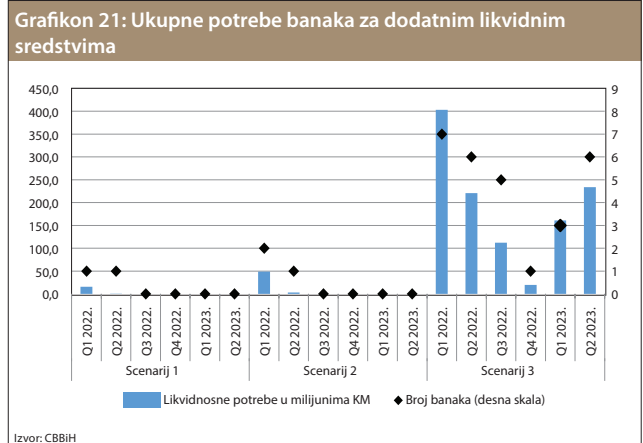
te na kraju drugog tromjesečja tekuće godine iznosi i dalje visokih 37,3%. S druge strane u istom vremenskom intervalu primjetan je proporcionalno blagi rast udjela sredstava investiranih u imovinu središnje vlade i lokalne samouprave (Grafikon 19).



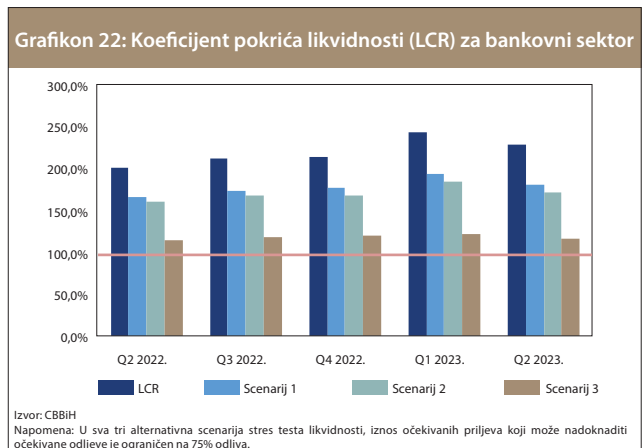
U sva tri pretpostavljena scenarija testa na stres dominira promjena neto likvidnosnih odljeva i likvidne imovine kao rezultat povećanja likvidnosnih odljeva i umanjenja vrijednosti likvidne imovine, dok su ukupni priljevi zadržani na istoj razini u sva tri scenarija. Ukupna vrijednost odljeva likvidnih sredstava u različitim scenarijima, kao i promjena u strukturi u smislu kontribucije različitih kategorija odljeva na njihovu ukupnu vrijednost razlikuje se po scenarijima (Grafikon 20).



Kratkoročni šok likvidnosti iz prvog tromjesečja 2022. godine pokazao je da i u visoko likvidnim sustavima izvanredan događaj u kratkom roku može rezultirati pogoršanjem likvidnosne pozicije cjelokupnog sektora. Ipak, promatrajući ukupne potrebe za dodatnim likvidnim sredstvima prema provedenim testiranjima na stres vidljivo je da se nakon likvidnosnog šoka iz prvog tromjesečja, već u sljedećem tromjesečju povećala otpornost banaka na šokove pretpostavljene u scenarijima testa na stres (Grafikon 21).



Iako su se pojedine banke pokazale osjetljivim na pretpostavljene likvidnosne šokove, posebno u najjačem stresnom scenariju, agregirani rezultati testiranja na stres pokazuju da je LCR za bankovni sektor u svakom od provedenih tromjesečnih testova na stres, čak i u najjačem stresnom scenariju ostao znatno iznad regulatornog minimuma (Grafikon 22). Ovakav rezultat rezistentnosti cjelokupnog sektora na pretpostavljene šokove i u najstrožem scenariju nije iznenađujući s obzirom na snažnu likvidnosnu poziciju i visoke ocjene pokazatelja likvidnosti u bh. bankovnom sektoru.



3. REGULATORNI OKVIR

Među najznačajnijim aktivnostima u reguliranju poslovanja bankovnog sektora u BiH tijekom 2023. godine izdvajaju se aktivnosti agencija za bankarstvo na uspostavljanju regulatornih propisa iz područja upravljanja okolišnim, socijalnim i rizicima klimatskih promjena, koje predstavljaju značajan korak u usklađivanju sa supervizorskim trendovima iz EU u pogledu upravljanja rizicima koji su identificirani kao brzo rastući rizici na globalnoj razini. Značajno je istaknuti i donošenje odluka o privremenim mjerama za ograničavanje izloženosti banke i dopune prethodno donesenih odluka o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa. Uz navedeno, CBBiH je usvojila Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o utvrđivanju i održavanju obveznih rezervi i utvrđivanju naknade na iznos rezervi.

U veljači 2023. godine obje su agencije za bankarstvo objavile Strateški okvir / prioritete o upravljanju i nadzoru rizika povezanih s klimatskim promjenama i životnom sredinom / okolišnim rizicima u bankovnom sektoru za razdoblje od 2023. do 2025. godine. Prateći trendove i događaje u segmentu razvoja supervizorskog i regulatornog okvira EU, agencije za bankarstvo ovim dokumentom utvrđuju načela na kojima počiva mapa puta i konkretne mjere koje će se provesti u četiri područja: regulatorne mjere, procjena rizika, nadzor i međunarodna suradnja, u razdoblju od 2023. do 2025. godine. Mjerama predviđenim strateškim dokumentom trebalo bi se značajno poboljšati razumijevanje i upravljanje klimatskim rizicima od strane banaka. Uz spomenuti dokument, agencije za bankarstvo su objavile i Smjernice za upravljanje rizicima povezanim s klimatskim promjenama⁴ kojima usmjeravaju bankovni sektor u pogledu utvrđivanja, mjerenja, upravljanja i kontrole klimatskih i okolišnih rizika i objave podataka i informacija povezanih s tim rizicima, kao i integracije segmenta okolišne održivosti u poslovne aktivnosti banke. Također, vezano uz ovu aktualnu temu, u rujnu 2023. godine potpisan je sporazum o suradnji između Međunarodne financijske korporacije (IFC) i Udruge banaka BiH (UBBiH) s ciljem da se omogući bankovnom sektoru integrirani ESG pristup koji se bavi lokalnim temama, uključujući djelotvorno upravljanje okolišnim, socijalnim i rizicima od klimatskih promjena, te objavljivanje informacija i izvješćivanje o održivosti, prenošenjem najboljih praksi utemeljenih na međunarodno priznatoj metodologiji IFC-a.

Kao odgovor na pojačane tržišne rizike na međunarodnim financijskim tržištima uslijed izrazitog rasta referentnih kamatnih stopa, inflacije i drugih poremećaja koji mogu imati negativne učinke na tržište u BiH, agencije za bankarstvo su ciljem ublažavanja utjecaja inostranih tržišnih rizika u travnju 2023. godine donijele Odluku o privremenim mjerama za ograničavanje izloženosti banke i Odluku o dopuni Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa. Odlukom o privremenim mjerama za ograničavanje izloženosti banke, ukupan iznos izloženosti banke prema središnjim vladama ili središnjim bankama izvan BiH ili izloženosti prema istim kao izdavateljima kolaterala ili pružateljima nematerijalne kreditne zaštite s dodijeljenim nultim ponderom rizika se ograničava do iznosa 100% priznatog kapitala banke. Odluka je privremenog karaktera i primjenjuje se od 30. 9. 2023. godine do 31. 12. 2024. godine ili do opoziva od strane agencija. Također, dopunama Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa agencije za bankarstvo su, dodatno uz novoodobrene kreditne izloženosti, proširile obuhvat i na postojeće kreditne izloženosti prethodno raspoređene u razinu kreditnog rizika 1 kod kojih je u procesu praćenja riskantnosti kreditne izloženosti identificiran značajan rast kamatne stope, tako da za njih banka ne može utvrditi očekivane kreditne gubitke u iznosu manjem od 2% izloženosti. Odlukom o izmjeni Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa agencije za bankarstvo produžile su rok primjene ovih mjera do 30. 6. 2024. godine ili do opoziva od strane agencija.

Centralna banka BiH donijela je nove propise kojima su implementirane preporuke MMF-a za unapređenje okvira obvezne rezerve, jedinog raspoloživog instrumenta monetarne politike u aranžmanu valutnog odbora. Odluke o dopunama Odluke o utvrđivanju i održavanju obveznih rezervi i utvrđivanju naknade na iznos rezervi donesene su sukladno najboljim praksama središnjih banaka iz regije i EU s ciljem maksimiziranja fleksibilnosti i djelotvornosti ovog instrumenta. Uz diferenciranje osnovice za obračun obvezne rezerve u KM i EUR valuti, te održavanje obvezne rezerve u EUR valuti za deviznu osnovicu, jedan od noviteta okvira obvezne rezerve u odnosu na prethodni jest i obračun utemeljen na preostalom razdoblju do dospjeća umjesto na ugovornom dospjeću sredstava u pasivi banaka koja čine temelj za obračun obvezne rezerve. Ova Odluka će se primjenjivati od 1. siječnja 2024. godine uz opciju devetomjesečnog prijelaznog razdoblja za odredbe Odluke koje se tiču održavanja obvezne rezerve u EUR.

⁴ "Smjernice za upravljanje rizicima povezanim s klimatskim promjenama i okolišnim rizicima" Agencije za bankarstvo Federacije BiH iz srpnja 2023. i „Smjernice za upravljanje klimatskim rizicima i rizicima povezanim sa životnom sredinom“ Agencije za bankarstvo RS-a iz listopada 2023. godine.

